

APRILIE 1983

SUPPLEMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

poezie și adevăr

Faptul că într-o societate de consum arta tinde să devină ea însăși obiect de consum este o realitate dovedită, însă consecințele acestui fenomen nu se pot traduce într-o sentință, nu-și pot dezvălui gravitatea decât prin deslușirea straniuului efect de „arulare a comunicării”, de „pierdere a sensului existențial” cu care se confruntă astăzi lumea capitalului. Iată de ce ar fi util acum, când ne apropiem de sfârșitul mileniului și simțim contemporanii atitor transformări petrecute în sistemul de valori materiale și culturale, să ne punem cu toată sinceritatea câteva întrebări: nu cumva literatura a început să devină, pe nesimțite, doar un „zgomot de fond”, un obiect de artizanat, un azil pentru zile de duminică? Nu cumva ne lăsăm surprinși de tentația unui refuz în fața cantității prea mari de cuvinte care ni se oferă și în care nu mai simțim în stare să operăm valoric? Nu cumva s'ăbirea contactului cu tot ceea ce a dobândit umanitatea până acum accentuează în noi sentimentul că „n-avem dreptul” să judecăm un fapt literar, că ne lipsesc reperele și de aceea preferăm refugiul în prudență și suspiciune?

Mi se pare că această inhibiție generală, supunind deopotrivă și pe cel care scrie și pe cel care „consumă”, este departe de a apărea numai ca o nuanță a comportamentului intelectual contemporan, ea tinzând să devină gravă în primul rind prin aceea că ar putea anula, la un moment dat, natura democratică a demersului artistic. Fenomenul este extrem de vizibil, spre exemplu, în lipsa de rezistență cu care cititorul mediu de astăzi acceptă, în afara oricărui reper critic, atitudinea unor „specialiști” sau „cunoscători”, simțindu-se jenat ori de cite ori i se cere opinia pe loc asupra unui fapt literar de care el a luat cunoștință nemijlocit. Acest tip de „lector”, cu toate că „se ține la curent” cu ultimele cuceriri ale literaturii, este incapabil să intervină cu propriile cunoștințe în actul de evaluare și în consecință așteaptă mai întâi „să vadă ce spun alții”, simțindu-se în permanență minal de un complex de inferioritate față de cei care în mod obișnuit își exaltă curajul opiniei. Dar și printre aceștia există un soi de reținere, izvorită nu dintr-un handicap cultural, ci din teama de a nu stăpâni în totalitate unelele analizei, de a nu oferi un spațiu descoperit, un câlcii vulnerabil. Faptul, departe de a fi simptomatic, se traduce de cele mai multe ori într-o tăcere jenantă, avind drept consecință imediată anularea spiritului polemic. Paradoxal este că această criză apare într-un moment când duelul spiritual ar putea el însuși să emane o serie de clarificări și, mai mult decât atât, să extirpe teama de carte din mintea unei generații ce consumă (dintr-un obscur sentiment de apărare) cantități enorme de non-literatură. Compensația intelectuală în fața inhibiției culturale este la îndemina oricui, oferită de un sistem din ce în ce mai perfecționat de mijloace mecanice și electronice, care dau până la urmă iluzia esențializării fenomenului artistic, mai ales datorită transportului „economic” de informații către marea public. În realitate se petrece o simplificare aproape vulgară a procesului de receptare. Toate acestea sint, desigur, forme de „netezire” a efortului cognitiv, ele însă au ajuns să producă, pe de o parte, o stranie alienare a gustului contemporan, o desensibilizare a acestuia și, pe de altă parte, să modifice într-un mod cu totul neașteptat statutul însuși al scriitorului și al operei. Au apărut pe lume, ca urmare a acestei reacții de „apărare”, un cititor care nu citește și un scriitor care nu este citit. S-a instaurat între ei o criză a comunicării, un sentiment al inutilității mesajului, un dialog absurd, superficial. Orice discuție despre literatură pornește de la false recunoașteri, scriitorul este de cele mai multe ori pentru ceilalți un simplu „nume”, el însuși descoperindu-se dintr-o dată liber de orice exigență exterioară, suspendat în neantul unei false celebrități, pradă neputinței de a urmări „efectul” artei sale în conștiința celor din preajmă.

Și totuși, nici o istorie nu s-a lipsit de artă, pentru că a văzut în ea o activitate constructivă, de „formare”, capabilă să însuflească virtute estetică materiei cu care lucrează; nici un popor nu a refuzat, chiar în clipe de mare cumpănă, deliciae poeziei. Să fie așadar un capriciu sau altceva mai grav faptul că pe măsură ce interesul pentru lectura poeziei scade vertiginos, cu aceeași forță se naște tentația creației cu orice preț? Să nu spună, oare, nimic desăvârșirea intelectuală spre care au ținut marile noastre poezii, tentația perfecțiunii care l-a urmărit pe Eminescu până în ultimul ceas de luciditate, „Sfiala față de cuvint” a lui Blaga, faptul că pentru orice poet adevărat cuvintul a fost expresia existenței într-un spațiu al purității absolute, în acel „splendor veri” opus ignoranței?

Veacuri de înțelepciune s-au stratificat unul cite unul în conștiința vremii, întrebare peste întrebare s-au clădit ca piramidele pe nisipul certitudinii, purtând până la noi mumificate enigme. Ce s-ar întâmpla cu toate dacă la sfârșitul acestui secol prea plin de împliniri timpului, dintr-un capriciu oarecare, dintr-o neînțeleasă pricină, cuvintele ar începe dintr-o dată să nu mai existe și toată zestrea de frumusețe și de inefabil a lumii ar deveni o inutilă povară, dacă toate bibliotecile s-ar prefice în vaste depozite ale non-sensului, dacă în vacarmul vitezei s-ar auzi dintr-o dată scrișnetul imaginației umane în fața unui munte de tăcere, neînțeles și tiran?

Victor RUSU

INIMA

Mă mișcă griul, gura-i subțire.
Miezul fărâșii — mireasă și mire.
Prin mine știu carte stihurile rodnice.
Mă cheltuie clipa-n multiple logodnice.
Griul cel limpede, ora cea tulbure —
Inima-și treieră virstele-n pulbere.

Colbul curat e faină curată
Unde renasc dintr-odată odată
Iată-l puternic, fragil, nesfârșit
Fiul cîmpiei. În el m-am zidit.
M-atinge timpul. Timpul mi-i drag.
Fîrele sfînte dintr-însul se trag.
Numai să vie, numai să fie
Griul cel harnic, cel din vecie.

Gheorghe LUPU

DOUĂ STEME

Revista „Manuscriptum” în numărul 3 din anul 1972 reproduce desene și două miniaturi executate de Mateiu Caragiale, cu dominante hermetice-istorice. Pretextul a fost coincidența dintre numele unui prieten al său, Boicescu, cu numele bou sau mai degrabă bour. Blazoanele aparțin acelei categorii de steme denumite Armes Parlantes. Amindouă scuturile au în „Abisul” lor (într-unul termenul heraldic) un bou în plină fugă. Mateiu Caragiale, Nou Dragoș, a fugărit Bourul, adulmecînd taina și miul Taurului urmărit de gonaci, cu un ochi și o mină competente, mergînd în adîncimi. Or, legenda întemeierii Moldovei este o specificare a mitului taurin la istoria noastră și în tainele și simbolismul ei. Mitul e identic cu cel al Iranianului Mitra, gonit după un taur. fixîndu-l sub genunchiul său divin și jungliadu-l. În celălalt scut, taurul e străpuns de o lance, identică cu aceea a Sfîntului Gheorghe. Altă infiltrație precreștină, în istoria vevodadelor noastre.

Heraldica este, cum am mai spus-o, o știință tradițională, o disciplină riguroasă, credincioasă ei înșiși de-a lungul secolilor. Fiecare detaliu e susceptibil de universalizare, căci nu există discontinuitate, în țesutul cosmic. O stemă rezumă Microcosmosul și Macrocosmosul, dubla lor operațiune de manifestare și de resorpțiune eternă, a vinătorului ceres și Orion, devine tangent cu istoria Moldovei, în principialitatea ei.

Am evidențiat caracterul hermetic al blazonului în alte lucrări, în special în cartea noastră „Al patrulea hagealic” în care un capitol special este consacrat hermismului. Reamintim că blazonul constituie un „tot”, un „pantacon” ilustrînd fațete lui Magnum Opus alchimic. Scutul este o secțiune verticală a vasului sacru. Athanorul, în care se maturește și se perfecțiază „Magnum Opus”. Avînd în vedere analogia dintre Macrocosm și Microcosm. Athanorul reprezintă o secțiune verticală a trunchiului corporal. Picioarele sînt escamotate sub trunchi, ca în statuetele orientale. Trupul apare în blazon sub dublul lui aspect fizic și subtil. Timbrul așezat pe virful scutului este, în cazul nostru, un coif care reprezintă capul, iar ceea ce este deasupra capului, „cimierul”, cum i se mai spune, simbolizează lotusul cu o mie de petale. Sahasrara, cum și spune trimbrismul hindus. Un blazon în care un taur este hăituit printr-un codru stilizat aminteste, cum am spus-o mai sus, vînatorea bourului sideral. Sacrificiul vesnic al fiarel sfînte

a sacralizat destinul Moldovei de la descălecarea pînă la consumarea timpurilor.

Un detaliu decisiv împrăstie ultima nesiguranță asupra bourului. În cele două scuturi miniaturizate ale lui Mateiu Caragiale, taurul, extenuat de goană, lasă să-i atîrne limba. Or, așa e reprezentant bourul în anume steme ale Moldovei, de pildă în cea mai importantă dintre ele, stema de la clopotnița de la intrarea în minăstirea Putna.

Scuturile sînt timbrate cu căști grăjate cu trei grații. Deasupra lor un tortil de baron suportă un cap, a cărui natură vom încerca s-o precizăm.

Spuneam că bourul aleargă printr-un hățis stilizat, care în realitate, este un labirint. Ne reaminteste labirintul lui Minos din Creta, printr-ale căror întortochele, Teseu ajunge la centrul lui și al lumii. Teseu, Ariadna și Minotaurul sînt unul și același lucru, sub o triplicitate de aspecte.

În a doua miniatură (câci trebuie să le completăm una cu alta, dejuind șiretenia lui Mateiu) o lance aruncată de un vînatör divin străbate bourul dintr-o parte în alta, simbolizînd, cu o precizie riguroasă, fixarea volatului lui, Mercurul filozofal (taurul) imobilizat de lancea divină. Solve et coagula, formula lapidară, cheie a realizării alchimice, care e spirituală înainte de toate.

Pe alt plan, spiralele Labirintului reprezintă circumvoluțiunile cerebrale. Omoria taurului indică tehnica concentrării (Ekagra). În unele steme ale Moldovei bourul întoarce capul spre urmăritor, invitîndu-l parcă să continue urmărirea. În prima stemă, coiful este surmontat de capul unei fiare corne. E posibil să fie o mască, ceea ce ar putea să ne ducă la tradițiile călugărești.

Scutul e înconjurat de volutele unui dragon. Dragonul este păzitorul pragului unui labirint, al unui sanctuar sacru, al unei comori. În realitate, vînatörul și dragonul sînt unul și același lucru pe planul de existență, unde nu există contrarii ireductibile. Sacrificatorului și victima sînt identici, pe cînd în lumea noastră sînt vrăjmași.

Mitul se naște deasupra timpului și spațiului. E o glandă endocrină care nutrește un organism în toată amploarea și durata lui. Toată istoria Moldovei este vitalizată de sacrificiul bourului alb, cu cap de balaur.

Vasile LOVINESCU

REPORTER

aerul de sticlă al acestei lumi

Serile acestea de primăvară seamănă cu altele, de mai demult, de pe malul Begui, cînd Mariana și Radu, tineri studenți, ar fi putut să citească, timplică lingă timplică, cărți vechi cu poezii străvechi despre nisip ca ultim cuvînt al timpului, pentru miriade de minuni ale naturii și ale omului. Ei însă aleseseră — amînînd pentru un mereu mai îndepărtat anotimp al melancoliei înțeleptele și amăgitoarele rubaite — caietele cu scrisul îndărătnic, manualele de dincolo de hotarul literaturii și nisipul nu ca sfîrșit de civilizații, ci început de lume, de creație. Radu, înainte de colocvii și examene, repetînd, și Mariana, „ascultîndu-l”, verificîndu-l, incap într-o imagine care mărește savoearea acestor seri de primăvară, fără însă a fi în stare să le întirzie măcar cu o secundă. Cum nici celelalte nu s-au oprit din drum: Mariana a ajuns, cum se întimplă în viață, profesoară de geografie, dar știe însă, pentru că mereu invață, și „sticlă”, Radu Prelipceanu, soțul ei, este inginer șef al Intreprinderii de sticlărie-menaș Suceava, iar fiul lor, Bogdan, se află în fața concursului de admitere la o clasă de „sticlari” de la Liceul nr. 4 Suceava. Și prin ei, reporterul devine mai bogat cu o poveste, în credința sa nestrămutată că, asemeni așezărilor, o mare cetate industrială este, în fond, o poveste a poveștilor oamenilor ei.

De pildă, povestea inginerului Nicolae Păscufoi, mecanicul-șef, atît cît poate fi închipuită din amintirea unei aniversări, cînd s-a ridicat grăbit de lingă soție și fetiță, și a plecat, la vreme de noapte și vînt, să aștepte un autobuz, să treacă iar pe la întreprindere să vadă cum mai merge mașina automată de fabricat ambalaje, atunci în probe. Răspunsul la curiozitatea sa se descoperă azi în stivele prelungi de sticle de un litru, care au asaltat curtea, în telefoanele la C.A.P. Salcea, cu rugămintea de a închiria altele „atelașe”, cai și cărușe care să le ducă spre gările municipale, și în trenurile care le poartă spre uzinele din munții cu apa fermeată a izvoarelor minerale. Și dacă fecunditatea mașinii automate (de la 30 000 de sticle s-a ajuns la sute de mii în 24 de ore) a intrat în contradicție cu lipsa combustibililor pentru mijloacele de transport, nu e mai puțin

autograf

„Acest spațiu privilegiat, încărcat de istorie și de poezie”...

M-am născut, am copilărit și mi-am petrecut adolescența în Șcheia Sucevei. Timp de aproape două decenii am văzut răsărind soarele pe înălțimile dealului Zamca și apunînd după Teișor. Așezat la poalele Zamcui, satul părea ocrotit de imensa fortificație naturală care inconjura orașul evocator de strălucire voievodală, de eroism și demnitate. Două cetăți pe creasta dealului, una aflată în chiar perimetrul satului și purtînd numele lui, mențineau mereu vie amintirea vremurilor îndepărtate, zbuciumate și eroice, ale acestor locuri. Ani în șir am urcat din sat, în fiecare dimineață, pe cărările dealului, către liceul „Ștefan cel Mare”. La întoarcere, imi plăcea să privesc de pe Zamca, de lingă zidurile mănăstirii-cetate, panorama văii Sucevei, mărginită în dreapta de Dragomirna și de dealurile Pătrăuților care se prelungeau către Călinești, locul de obșirie al voievodului poeziei românești. Paralel cu apa Sucevei se vedea drumul cu trei călcat de-atîtea ori de Eminescu în peregrinările sale către școlile Bucovinei. În latura stîngă a peisajului, dincolo de Ilieștii lui Simeon Florea Marian și de Stupca lui Ciprian Porumbescu, se distingeau în depărtare, către Humor și Voroneț, munții.

Acest spațiu privilegiat, încărcat de istorie și de poezie, care mi-a adăpostit și mi-a înfrumusețat copilăria și adolescența, și-a lăsat efigia în adîncul inimii și sensibilității mele. Către el mă întorc mereu, împins de-o irezistibilă și tonifiantă chemare.

Dim. PĂCURARIU

Dim. Păcurariu

Desen de Ion CARP FLUERICI

adevărat că prin instalarea ei, de fapt a lor, pentru că două funcționează acum, s-a renunțat la un cuptor și implicit s-a realizat o importantă economie de gaz metan. Sau povestea subinginerului Elena Bedrule, șefa atelierului creație, care este de drept povestea tărîmului pe care muncește, cu toate alcătuirile sale ciudate: pahare ca niște pere, vase închise la ambele capete, corpuri de iluminat prin care n-ai, deocamdată, cum să strecuri un bec. Nu, nu peste monștri este stăpîna Elena Bedrule, ci peste posibilități, peste obiecte intermediare, care se așează unul după altul pe cîntarul calculului științific și al fanteziei, pentru hotărîri de care depinde în ultimă instanță soarta produselor sucevene pe piețele țării: aici se taie sticla, acolo se gravează, dincolo și dincoace se pictează. Nu este mai greu să alături un bob de nisip altui bob de nisip, decât migala acestor nesfîrșite încercări și socotiri pentru atîngerea idealului: un

(continuare în pag. IV)

Doina CERNICA

Titlul celui de al doilea volum al lui George Muntean — Interpretări și repere (Editura „Junimea”, 1982) — dezavantajează cartea, atât în intenția, cât și în conținutul ei. E adevărat, sint numeroase paginile analitice (vizind fenomene culturale-artistice sau opere), în marea lor majoritate de o calitate incontestabilă. De asemenea, intenția de a orienta (sau reorienta) atenția și cercetările în domeniul relațiilor dintre literatură folclorică și cea cultă (cu interesante deschideri către alte arte) este evidentă și, după părerea noastră, justificată, pertinentă. Ceea ce însă nu permite titlul să transpară este intenția de sinteză; se sugerează prin el doar o relație de juxtapunere, iar nu reala convergență a studiilor ce sint incluse în volum. Desigur, cauza acestei „insuficiențe”, în fond cu totul minore, este modestia autorului care îl lasă pe cititor să descopere doar la lectură ce se află dincolo de frontispiciu.

Vocația și formația cercetătorului sint puse în evidență chiar de la nivelul concepției volumului, al strategiei acestuia. Toate studiile — unele cu o tentă eseuistică subliniată — se edifică pe o premisă unică: complexitatea raporturilor constituite de-a lungul timpului între folclor și literatură noastră cultă; necesitatea, pentru istoria culturii românești, de a disloca și analiza inerțiile existente în conceperea acestui fenomen de importanță capitală, al spiritualității noastre. Literatura populară nu are rolul oarecum pasiv de „sursă de inspirație” sau, în cel mai bun caz, de „model”; în locul acestei rezolvări comode, George Muntean propune o relație procesuală de consubstanțialitate; multitudinea argumentelor pe care le produce nu numai că este convingătoare, dar oferă sugestii pentru o tratare globală a problemei. El însuși rezolvă sau pune bazele unor posibile dezvoltări complete de teme. Iată de ce majoritatea studiilor incluse în volum încorporează materia unor mult mai ample analize. De aceea, tocmai studiile care sint cele mai valoroase conțin pagini cu alură rezumativă sau chiar de eboșă.

Dincolo de aceasta, George Muntean afirmă necesitatea unei cercetări comparatiste, temelnice și complexe, în interiorul literaturii noastre între cele două părți ale ei, în afara judecăților metodologice de orice fel, profitabile pentru ambele. Examinarea ei în afara frontaliștilor naționale, pe teren sud-est european și universal. Sensul unor astfel de acțiuni de proporții, poate nebănuite? Intocmirea

sugestiilor, ipotezelor, aproximărilor sau a simplelor afirmații, unele vechi de peste o sută de ani, cu certitudini, probate științific: fundamentarea științifică a unei din mărcile sigure ale culturii noastre: permanența substratului folcloric. Folclor care, fapt acceptat de toți, sau aproape de toți specialiștii are o valoare estetică excepțională; dar și în acest domeniu trebuie aduse probe incontestabile. (Este deplin justificat, deci reproșul autorului că, nici în momentul de față, nu dispunem de un corpus al patrimoniului artistic popular).

Pornind de la ideea mai sus pomenită, studiile se unifică pe principiul vaselor comunicante, sau, mai exact, pe cel al jocului de domino, integrându-se unei arhitecturi ideatice

pledoarie și demonstrație

abile care evită geometrizarea suspectă și simetriile facile. De aici, caracterul de sinteză supla al întregului. Istoric literar prin excelență, George Muntean nici nu e înrobitor unor dogme perimate ale disciplinei, nici nu se pre-dă, cu arme și bagaje, tehnicilor de ultimă oră. Oricum mai aproape de modul ei tradițional, tipul de cercetare pe care îl practică autorul nu are un aer vetust deoarece, mai mult prin rezultate decit prin metodologie, se subsumează stadiului actual al istoriei literare. Posesor al unei erudiții netrucate în domeniul literaturii române (și sint la fel de familiari și Dosoftei și, bunăoară, Cezar Ivănescu), marea bogăție a informației — dusă uneori la limita redundanței — nu-l blochează cursul ideilor și nici nu-i obscurizează demersul demonstrativ. Cercetător „de cursă lungă”, e scutit de obse-

sia originalității cu orice pret. Demersul său, deși, cum am mai spus, urmărește cel puțin reorientarea unei direcții a cercetării în diacronia a literaturii noastre, se situează în continuarea, nu „à rebours”, cu precursorii. Această adeziune este reconfortantă; pentru că au apărut, în ultimii ani, destule studii, astfel deplin justificate în modernitatea metodei și a interpretării unor scriitori români, care, aflându-se în zona bibliografică (mai ales teoretică) scrise pe alte meridiane, trec sub tăcere sursele autohtone, deși se înfruptă din ele copios. Volumul cuprinde numeroase idei sau nucleu de idei, unele suficient argumentate, altele abia schițate sau numai sugerate (ca, de pildă, aceea a existenței unui letism folcloric). Un inventar al lor ar fi inutil pentru că, oricum, l-ar nedreptăți pe autor. Nu ne putem însă abține ca, pe lângă cele reținute până acum, să mai pomenim două. Ni se pare extrem de interesantă încercarea de a relansa dezbateră asupra relațiilor culturii noastre folclorice cu istoria. Indiferent de concluziile ultime, o astfel de dezbateră, purtată fără prejudecăți, ar putea fi salutară pentru înțelegerea multor fenomene eludate sau insuficient explicate ale literaturii noastre culte și populare. De reținut, ca nucleu al unei posibile dezvoltări, este și afirmația că în arta populară se pot discernere moduri estetice insumabile unor curente și mișcări din cea cultă (națională și europeană).

Poate datorită temelor tratate, sau locului pe care îl ocupă la această oră folclorul în interesul istoricilor literari de la noi și de aiurea, bineînțeles, grație structurii sale temperamantale, George Muntean nu se detașează total de obiectul cercetării. Există în Semne și repere un coeficient de atașare afectivă, aproape omniprezent, o ușoară undă participativă de factură romantică. Stilistic, această particularitate se exprimă printr-un retorism mai mult sau mai puțin voalat, în pledoaria discretă pentru valorile noastre perene. La nivelul substanței, aceste nuanțe sint echilibrate de alura demonstrativă care guvernează aproape toate aceste studii și de recursul consecvent la logică, acolo unde relativ puținele pagini acordate fiecărui titlu nu pot cuprinde ample desfășurări de argumente.

În Semne și repere pulsează două-trei cărți potențiale.

Traectoria lirică a lui George Damian — poet cu suflet și buletin de Bucovina — poate fi declarată (privind de aproape) o „moralitate” în toate sensurile cuvântului. În anul de acum mai bine de un secol de veac, când Suceava, pe atunci încă un conglomerat de case seculare și dughene vechi mai mult sau mai puțin istorice și ulițe pavate cu dale de gresie își putea îngădui nepermissa risipă de a-și catură omenii cu vocație artistică și nu numai) cam prin toate colțurile țării, George Damian, aflat la ora debutului, își asumă dificultățile certe și satisfacțiile probabile de poet al meleagului. Căta inerie și cât orgoliu, căta timiditate și căta încredere în sineaua „Țării de Sus”, căta supunere la soartă, comoditate, na-dejde, teamă și întimplare se vor fi amalgamat în el atunci, însuși poetul n-ar mai putea-o spune.

Asumarea acestui statut presupunea, în acei ani, pe lângă satisfacția de a fi știut de toată suflarea burgului, și acceptarea unor servituti inerente, a unor joncțiuni inevitabile în mișcarea intimă a opțiunilor poetice. A scris multe poezie ocazională, risipită în paginile gazetei locale și ale diferitelor antologii cu circulație limitată, în care a pulverizat nu puțin energie interioară. I-au lipsit, așadar, semi-anonimatul stimulor al marilor aglomerări de poezi și, mai ales, efectul garantat pozitiv al umărului sau al pumnului confrater.

A debutat în volum tirziu, în 1972, legitimându-se chiar prin titlul cărții (Din Nord) ca poet al provinciei natale. Prima jumătate a celui de al doilea volum de versuri (Pădurea românească, 1976) cuprindea poezie a sentimentelor cetățenești derivată din modelul Labiș și înrudită cu a precursorilor din generația im-mediată și căta încredere în sineaua „Țării de Sus”, căta supunere la soartă, comoditate, na-dejde, teamă și întimplare se vor fi amalgamat în el atunci, însuși poetul n-ar mai putea-o spune.

artist — aspirant legitim la perenitate — și de om supus trecerii.

Următorul volum — Tirziu, în decembrie —, care marchează renunțarea la poezia declarativă, ample acest contur, îi conferă relief, sporind ponderea temelor grave, adâncind umbrele existențiale, înlocuind melancoliile eu-tristești și dureri: „Nu ne place vinul și-l lungim culoarea / Urmărind cu umbra singelui cărarea / Codrii trec în piatră într-o stare nouă / Griul și iubită tremură cînd plouă”.

Noaptea de grație continuă, pe o linie valorică ascendentă, reușitele antecurări. Ceea ce aduce nou față de volumul anterior este, în principal, acceptarea calmă a temporalității:

focurile toamnei

„Noi suntem precum iarba / Puternici doar cînd plouă”. Doi bătrîni tîjitori de păduri, popoști într-o gară, așteptînd trenul într-o seară de toamnă, murmură: „Cum a mai trecut, cum a mai trecut... / Și nici n-am auzit cînd...”. Biletul existențial nu generează cutremurări tragice. Solitudinea nu se închide, ca o apă, deasupra poetului; e numai o întrerupere, temporară a comunicării, și altă luagîme de undă decit în trecut, cu semenii și cu semenele. Am putea spune, respectînd vibrația biagiană care-l traversează ambele cicluri, că „noaptea de grație” este, de fapt, împăcare cu destinul. Energia manifestă care marca de la început poezia lui George Damian, a cedat în extenstune, dar a cîstigat în intensitate; focuri ale toamnei, poemele introspectivă înving „cețurile reci”, „brumele” și „frigul tăios” al trecerii dincolo de cumpăna Vîrstei: „Atunci flau-

te vor zice dulce zvon de lenevire / Peste care-or să-și ridice șerpi otrăvuri de iubire / Luncind în trupuri dalbe doamnele femei vor prinde / Să rostească-n gînd știute ziceri și blesteme tandre”. Conștiința clară a propriei identități, lupta tăcută cu vremeînția — „vie-leana apă” — iau locul expansivității și gestulației prea musculare a unor poeme cu aceeași temă din alte volume: „Trec peste noi vedenii / Mai albe decit ziua / De-așa dor de hîmă / Mă-ncearcă-o sfință greață”. (Tocmai de aceea fac notă discordantă, cu o poezie vag facețioasă precum „Nocturnă” sau mult prea căzîntul poem „Copilul și părinții în anul 2100”). Lirica intimă înclină, și ea, către meditație. Divinitatea tutelară a volumului rămîne, totuși Venus (chiar dacă, undeva, poetul cere „Să se facă tîndări Vineri!”), însă cu semnificația ei întreagă, nu numai de purtătoare a erosului. Ca la Lucian Blaga, cum am mai spus, vara se prelungește în toamnă și poetul poate spune: „Dacă din somnul adiac, dimineața, mai pleacă / Spre ziua ce vine speranța altei minuni, / ... / Iată, sunt gata să mai sădesc o fîntînă / Și-un pop să aprind, sub care să revină / Înaltele noastre umbre de-atunci!” Insinuată în poezie, tandrețea matrimonială emite vibrații pure: „Din gesturile rare pe care și le curmi / Din cumpătarea care ti-o dăruiesc copiii / Eu îndrăznesc iluzii ca ele trecătoare / Și ard la fel de lesne ca toamna / frunza-n ulmi. / E între noi, acum, un spațiu de clemență”. Se ivesc și „învățăturile către flu” de o sapiență protectoare și discret amară.

Construit polifonic, prin reluarea în variante distincte a unui instrumentar simbolic sigur și convergent (toamna, amurgul, copacul, fluturii și alte cîteva, mai puțin frecventate). Noaptea de grație dovedește o stăpînire matură a mijloacelor poetice și o conștiință limpede a resurselor de care dispune. Lirismul lui George Damian curge firesc în matca generației sale, fără paștise, fără atitudini statuar-fotogenice destinate posterității, în afara oricăror tentații facile de a epata gustul comun pentru senzaționalul de orice nuanță. Deși lirica lui este, prin excelență, confesivă, e clar că el așează poezia deasupra propriei persoane.

Mihail IORDACHE

PROZA CUPTOR

Ieri s-a aprins cerul. Era în jurul amiezii. Zărilor ardeau în văpaie. Oamenii își tot ștergeau sudoarea cu minciile de la cămăși. Compania de pompieri era ocupată. Fusesse chemată să stingă o casă din Fintinele. Nenea Victor zice că pompierii is niște proști. Trebuia s-o lase să ardă, fiindcă mai important pentru el era să stingă cerul. Case se mai găsesc, oamenii își pot ridica altele, pe cînd cerul nimeni nu-l mai poate reface dacă a ars.

Așa spune nenea Victor și eu cred că-i drept ce zice el. Dar cine-l ascultă, cine-l ia în seamă pe el?

Parcă dacă n-are picioare nu poate avea nici dreptate.

Ca și cum în picioare ar sta judecata omului.

Silistenii spun că-n cer nu se face nici o pagubă de pe urma focului, fiindcă cerul e gol. Mai rău este, zic ei, cînd au loc incendii pe pămînt.

Cerul a ars pînă tirziu.

Vai, cât e de rău cînd s-aprind cerul!

Din cauza dozoare, unii umbrau goi, fără să se mai rușineze. Se repezeau să-și ascundă goliciunea învelindu-se cu umbrele copacilor și ale caselor. Dar umbra n-a subțire, puțina, și n-a-ajungea la toți. Așa că au început să-și fure unii altor umbra, din care cauză lăseă cu ceartă.

Riul de sub linia ferată fierhea cu spume. Nu mai avea vlagă să alerge și să se întindă cît îi e abia. Piriașul din fundul grădini, mai isteț, s-a strecurat — numai el știe cum — și s-a ascuns sub scoarța crăpată a pămîntului.

Nenea Victor spune că și acolo, în adîncuri, el tot jucăș este, căci piraie, fluturii și copiii n-au astîmpăr nicăieri.

Abia înspre seară s-a stîns pâlăia.

S-a stîns simțură, fără pompieri.

Rămăsese doar o vatră roșietică spre apus.

Din cauză că lipsea vîntul care să-l înteașcă, iarul s-a stîns și el pînă la urmă.

Cînd a văzut că nu mai e nici o primejdie, vîntul a năvălit gălăgios de după munți, unde se ascunsese.

Nenea Victor l-a injurat de anafură și l-a făcut fricos. „E el hîiat bun, da-i fricos și puturos, anafura mamii lui!” a zis.

Eu am ris.

Nenea Victor e cel mai deștept om din sat. El a fost singurul care a spus că incendiul cerului va face prăpăd, dar nimeni nu i-a luat vorbele în serios.

Numai eu l-am crezut. Și am avut dreptate. Chiar a fost prăpăd: au ars toate stelele!

Nenea Victor plîngea că oamenii au rămas fără stele.

Lui îi e tare milă de oameni.

Am plîns și eu cu el, pînă s-a întunecat de nu ne mai vedeam unul pe altul.

Am intrat amîndoi în casă plîngînd.

Eu dorm numai cu nenea Victor, în odala lui.

Eram amîndoi obosiți și voiam să ne culcăm.

Dar ti-ai găsit!

Toată noaptea s-au certat, gureșe, frunzele popului din fața ferestrei.

Nenea Victor a rugat vîntul să le liniștească, să putem adormi.

Dar vîntul e un flutură-lume, nimeni nu-i ia în seamă ordinea. Așa zice nenea Victor. După ce a încercat să le-astîmpere cu vorbă bună, văzînd că nici una nu-i dă atenție, și-a ieșit din fire și a început să le flutere prelung.

Ba chiar le și hînduia, suflînd în burlane.

Frunzele erau însă din ce în ce mai îndirjite și pînă la urmă, s-au apucat să se ia la hîtaie-ntr-ele.

Le-auzeam cu ochii închiși cum se pleznesc.

Cînd a băgat de seamă că vîntul nu e-n stare să le-mpace, nenea Victor le-a sculptat cu ciudă și m-a trimis să-nchid fereastra.

Dar vîntul, nemulțumit că-l lăsam singur cu ele afară, s-a izbit în geam cu toată puterea, repezîndu-l de perete.

Sticla subțire a scos un țipăt de m-a săgetat în inimă și s-a prăbușit — tîndări — pe podea.

Frunzele se certau, nenea Victor le injura, vîntul turbase de furie... Doamne, ce hăr-mălaie!

Pînă la urmă ne-am culcat, eu tot balamucul acelu.

Vîntul era hotărît să ne țină de urît toată noaptea.

El e prietenul cel mai bun al lui nenea Victor.

De multe ori i-am surprins pe-amîndoi stînd de vorbă. I-am lăsat și m-am depărtat tiptil, să nu-l deranjez. Pentru că, atunci cînd vorbește cu vîntul, nenea Victor e așa de schîm-bat, încît parcă-i altul, și mi se face frică de el. Are atîtea pe suflet, că vorbește repede, parcă-l mină cineva din urmă și se teme că n-are vreme să spună tot. Nu poți înțelege ce zice. Se ține nu numai de inimă și plînge.

Vai, ce mă plînge nenea Victor cînd stă de vorbă cu vîntul!

Atunci vîntul îl mingieie pe păr și pe obra-ji nebrăzîrierii, îi zburlește mustața, jucîndu-se cu ea și, încet-încet, îl liniștește și-l închide ochii.

După aia, vîntul pleacă și el parcă se tre-

zește dintr-un vis. „Hait! — zice — iar am întîrziat!”. Și se țirîie pînă la poartă să vadă cine trece pe uliță.

— Cîți ani am, omule, nu știi? întrebă el pe cel ce au drum prin fața casei noastre.

Spune-mi și mie, că nu văd să mă uit în calendar.

Fiecare-i spune câte-un număr de ani: unul 150, altul doi, un altul o mie.

Nenea Victor cîntîna din cap, nemulțumit de răspunsurile lor grabite. Își are și el, în felul său, o măsură aproximativă a timpului și-și dă seama că oamenii nu-i spun adevărul. Dar are răbdare și stă ceasuri în șir, întrebînd continuu:

— Cîți ani am, omule? Spune-mi!

Cînd îmi dau seama că-a ohoșit, întreb eu în locului lui.

Mi-e ciudă pe prietenia lui nenea Victor cu vîntul. Fiindcă el uită de mine cînd vorbește cu amicului fără chip. Și-apoi, eu știu că un prieten nu te supără niciodată, or vîntul îi necăjește de multe ori.

Rușoară a seară. În loc să stea cuminte, să fie mulțumit că „după pozna cu geamul, nu i-a zis nimic, că nu l-a certat cum ar fi meritat, el s-a apucat să fugărească prin toate colțurile odăii hîrîile pe care le zărise pe masă. A dat jos din cui chiar tabloul lui nenea Victor din ziua cînd a plecat în război, pe cînd era tînar și avea picioare.

Nici atunci nenea Victor nu l-a certat. A ris.

Cînd vrea, vîntul își face serios de casă.

Pînă la urmă și sub plapumă ni s-a cuibărit. L-am rugat pe nenea Victor să-l dea jos din pat, că mi-e frig, însă el a ris din nou. „Lasă-l și pe el să se-ncălească, mi-a zis. Vîno mai lîngă mine, că-i patul lat și-avem loc toți trei”.

Am adormit tirziu, plîngînd înfundat la pieptul lui nenea Victor.

Ce bine-i lîngă el! Numai cu nenea Victor pot să mă-nțeleg. Cînd vreau să vorbesc cu luna ori cu soarele, eu un fluture sau cu vreo pasăre, celălalt oameni se uită la mine urît.

Nenea Victor însă mă laudă.

Nenea Victore, nene Victore, ce-ar fi dacă mi-ai împrumuta căruciorul matale pușin, că mă dor picioarele.

M-auzi? Nu m-auzi, bre?

Nenea Victoreee!

Mamă ce m-ai făcut, nu mi-l lua la tine pe nenea Victor, m-auzi?

Eu n-am cu cine să rămîn.

M-auzi, mama mea bună, nu fi rea!

Nenea Victor!

Maaaaamăăăă! Ce faaaaci?!

Onu CAZAN

CONSTANTIN COJOCAR
CONSTANDIN

creion

Crisoarea mea nu se mai împlini, vorbele cad pe hîrtie ca niște vișine negre, răscoapte, vremea le striveste cu călcîie grele de infanterist infometat, simburii cad la picioare împușcătura se tot amină dar singele stă în așteptare, merg gemînd prin lanul de floarea-soarelui și galbenul îmi juțuiește retina merg strigîndu-mi feciorii care nu mai vor să vină la mine, albesc pe marginea scrisorii crucificat de vinovata plecare învață-mă, mamă, primii pași ai venitului precum învățatu-m-ai pe cei ai mersului.

vers

lui Lucian

te chem, argintate-ți sint degetele, la spectacol, mușcat știindu-te de miracol prea timpuriu, tatăl tău fi-va biciuit în fața cetății azi în zori iar cînd ei după ultimul bici vor prinde să se înveselească, tu strigătul alb din țărînă să mi-l ridici...

dacă tu

Cineva răstîgnindu-mă dacă întreba-m-ar dacă-n inima sării-am ajuns, Coperi-m-aș cu ploapa mea seacă împușcîndu-l c-un flaviu de plîns drept răspuns. Dacă TU întreba-m-ai, de ce n-am în picioare încălțări din oțel, de drum lung, Arăta-ți-aș cum rid cînd mă tai într-un fir de culoare. Ci descuț am pornit înspre vorbe, ci descuț vreau la ele s-ajung.

semn

„apă” spun și iată că apa s-a ridicat din albia clipei lăsîndu-mi canioane adînci pe buze, „foc” spun și focul lînge singurătatea mamei lăsînd-o pirjolită așteptare, — cît de mult te-am iubit, fiu nerecunoscător — „cuvînt” spun și iată! cuvîntul mă lovește în frunte ca un animal cu copite roșii... îmi sapă semnul pierderii pe chip, de aceea trecătorii își întorc privirile după mine ca după o arătare to! mai tîrzie.

a doua invocație către nathalie

februar înșelător pe nudul pervazului vrăbiile ciugulesc tainul de firimituri iubirea noastră

suspendată ca un ascensor între etaje...

dimineață

aud dimineața pocnetul copitelor pe asfalt de parcă cineva ar bate la mașină un mesaj auster în lume este marți și căii aduc vești

despre sat și despre bătrîni spîrgînd cu degete de sticlă coaja neagră a pămîntului — ou spre a intra acolo...

dor

Nu plînge, fiule, pentru absența nemotivată a tatălui, ci caută-l în catalogul poeziilor

repetenți și motivează-i plecarea în genunchi cu un cerc de ninsoare.

Rădăuții de odinioară

I. După primul război mondial, în Bucovina au răsărit o pușieră de reviste, printre care și cea din revistă școlară la Rădăuți: „Muguri”, în anul 1923. Fiind un martor atent al începutului și al sfârșitului acestei reviste din 1924 până în 1931, cit am urmat cursurile Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi”, ceea ce spun este inedit, dar la îndemina verificării de doi dintre întemeietorii din clasa a VI-a: Iulian Vesper și Ionel Negură, colegii poetului Mihai Horodnic din Bilca, județul Suceava, care mai trăiesc.

Fusesem recrutat dintre elevii clasei a II-a ca „distribuitor” al revistei în oraș, fiindcă numai eu cunoșteam toate străzile; ceilalți colegi fiind din satele din jur. Porneam cu revista de la redacția din strada Cornelson, nr. 20. Era o adevărată epopee această revărsare de poeți tineri, în „costume naționale”, care cucereau băncile liceului. Eu eram din generația claselor inferioare, dar prețuirea poetului era unanimă. Eșuasem cu profesori de limba română nedotați, care se interesau de alte lucruri. Mihai Horodnic devenise profesorul nostru. Poeziile lui, adunate mai târziu în volum, vădind deosebitul talent al poetului, erau citite și învățate pe de rost. Tot el ne citea compunerile, scris pe foi de caiet, și ne arăta greșelile. Revista „Muguri” devenise adevărată școală de limba română a foștilor elevi rădăuțeni care au scris și care mai scriu încă.

Epoca lui Mihai Horodnic de la Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi” s-a scufundat, odată cu inecul lui din acea neagră zi, 4 septembrie 1926, când vara mai întârzie pe meleagurile rădăuțene. Eram și eu pe malul râului Sucevița și mă uitam, minunat, la săriturile „octovanilor”. Mihai Horodnic a sărit în bulboana, dar n-a mai ieșit. Intrase sub malul săpat pe dedesubt de ape și nu mai putuse să se orienteze...

Aveam în traista mea ultimul număr al revistei „Muguri”. După moartea lui Mihai Horodnic, catapoteazma poeziei din Rădăuți s-a despicat în două. Dintre marii lui prieteni, s-au ales câțiva poeți ai Bucovinei. Dintre micii lui prieteni, difuzorii revistei în oraș, s-au ridicat alți poeți entuziaști. Nemaifiind Mihai Horodnic, câțiva dintre noi visam. Ni se alăturase în clasa a III-a și talentatul Eugen Drăguțescu, interpretul lui Brumărel din piesa „Haiducii” a lui Mihai Horodnic.

Câțiva elevi au mai încercat macra minune a reeditării „Mugurilor”, precum Dragoș Vicol, dar eu știam că totul este în zadar. Meteoric, steaua lui Mihai Horodnic a strălucit în ochii tuturor celor care i-au fost prieteni și s-a stins brusc, lăsând un gol niciodată umplut. „Muguri” însă vesteau o „primăvară nouă în Țara fagilor” și cei ce tăceau, învățând cu înverșunare a scrie, se socot și astăzi urmașii celui care i-a mîngiat pe frunte.

II. În acei ani plini de neliniști ai războiului, exista o oază de liniște în casa văduvei farmacistului Alfred Rosignon din Rădăuți. Văduva era Bertha Gorgon, fosta iubită a lui Ciprian Porumbescu.

Minunatele melodii ale lui Ciprian Porumbescu se revărsau în salonul cernit. Bertha nu mai ascundea că fusese singura iubire a lui Ciprian, dar familia ei se împotrivesc căsătoriei. Mama își exilase fiica tocmai în Bradford-Yorkshire la niște rude, de unde i s-a permis să se întoarcă în țară abia în toamna anului 1883, după moartea lui Ciprian. Ultima lui compoziție fusese **Tempi passati**, pe care o scrisese pentru iubita sa.

Fără să i se ceară, Bertha își depăna amintirile, apoi își începea concertele, totdeauna cu această compoziție plină de melancolia tinărului dezamăgit în dragoste și conștient de finalul apropiat al vieții sale.

Destăinuirile sale erau todeauna triste; amintirea drumurilor de la Ilișești la Stupca și înapoi îi umplea ochii de lacrimi. Se vedea cu Ciprian la braț, care-și exterioriza iubirea exuberantă, înveselind toată lumea. Bertha Gorgon se apăra parcă de ceva nevăzut, care-i dădea tircoale. Devenise pentru noi, tinerul studios din Rădăuți, o personalitate căreia-i închinam un adevărat cult. La pianul ei cîntase în Ilișești și Ciprian; de partiturile ei se servise. Scrisori nu mai avea, fiindcă se irosiseră în timpul anilor de exil, dar avea o fotografie colectivă din Stupca, în care se afla și Ciprian Porumbescu.

Cultul lui Ciprian Porumbescu ajunsese la apogeu în Bucovina, dar nimeni nu-și mai amintea de Bertha Gorgon. Nici Leca Morariu, informat de mine, n-a binevoit să o viziteze. Bertha rămăsese aceeași fată îndrăgostită de marele ei iubit. Ori de câte ori venea vorba despre el, se manifesta cu o volubilitate înfrigurată. Când a plecat în Germania, în anul 1940, eram acasă în Rădăuți. Pleca ultimul tren cu germani rădăuțeni, spre zările tulburi ale ultimului Reich... Mult mai târziu, am auzit că pe Nini au vizitat-o muzicieni din țară, dar bejenirea îi fusese fatală Berthei... Au rămas, după ea, numai ultimele amintiri despre marea iubire a lui Ciprian Porumbescu.

Petru REZUȘ

Marin Voiculescu și săgeata gândului

Profesor universitar, șeful catedrei de științe politice la Academia de învățămînt social-politic „Ștefan Gheorghiu”, membru în biroul Institutului de științe politice, laureat al premiului Academiei R.S.R. pentru lucrarea colectivă „Independența României” (1977) autor, coautor sau coordonator a peste 90 lucrări științifice, între care unele de referință în filozofia politică românească, Marin Voiculescu este un exemplu de spirit creator și culezător în știință și cultură. Nu-l mulțumește bogata și diversă activitate pe tărîmul științelor sociale, trece dincolo de acestea, oferindu-ne în numai cinci ani trei cărți de excepție într-un domeniu în care puțini au îndrăznit, acela al cărții de cugetare, de maxime și aforisme.

„Răgazul gândirii” (Scrisul românesc, 1979) este o carte de înțelepciune despre om și lumea omului, despre valorile fundamentale ale spiritului implicat în cultură, artă și civilizație, despre puterea lui de a transforma și de a se transforma. Nutrind convingerea că timpul nostru este un timp grăbit, Marin Voiculescu pledează în favoarea genului scurt, dînd gîndului nu numai o maximă concentrare, dar și o adîncă semnificație general umană, reflecțiile sale intrînd calitățile unor adevărate poeme într-un vers:

„Cei mai sinceri sînt norii, fiindcă plîng în fața întregii lumi”;
„Spicele culturii se coc pe rînd”;
„În călcîiul unui gînd se bat multe potcoave”;
„Gîndirea este ca o fîntînă: seacă atunci cînd nu e folosită”;
„Cantemir scria cît zece și trăia cît o lume”;
„Cultura e cartea de vizită a veacului”;
„Țărănul român se simte printre vrejurii Ca Aristotel printre silogisme”;
„Vîntul cînd bate își scutură memoria”.

Intitulat, mai mult decît sugestiv, „Lumea în gîndire” („Junimea”, 1980), cel de-al doilea volum de maxime și cugetări îi consacră pe autor dovedind că stăpînește cu mare siguranță rigorile genului, normele intime ale aforismului. Parcurgînd această carte ai sentimentul unei conversații cu tine însuși, cu faptele și gîndurile tale, ai satisfacția deosebită a descoperirii drumului spre adevăr, dreptate, cinste, omenie. Și ceea ce mi se pare deosebit de valoros este că te îndeamnă, fără să-ți spună, îți dă imbold fără să

moralizeze. Dintre numeroasele teme care formează corpul acestei cărți semnalăm în aceste notații chiar pe cea despre „Aforism-Cugetare”:

„Combustibilul oricărui aforism este adevărul”;
„Aforismul încîntă prin scurtimea lui, dar, mai ales, prin adîncimea lui”;
„În vîrfurile unui aforism se află altul”;
„Aforismul este primăvara oricărei culturi, deși, de regulă, apare în toamna autorului”;
„O cugetare se naște greu, poate acesta îi este și farmecul”;
„Aforismul nu este unul din izvoarele gîndirii, Ci izvorul ca atare”;
„Cine caută a găsi toate semnificațiile unui aforism riscă să-și piardă timpul, fiindcă, măcar unele, mai sînt păstrate de autor”.

Să dăm curs, deci, acestui sfat înțelept.

Insolită și deosebit de interesantă este cea de-a treia carte a profesorului Marin Voiculescu, intitulată „Replici” (Cartea românească, 1983) și care, așa cum mărturisește autorul, „își propune să facă scurte comentarii asupra stilurilor de rezistență ai construcțiilor literare: aforisme, cugetări, maxime, postulate, metafore-nucleu, căutînd a contura profilul mai puțin cunoscut al autorului consacrat în proza, eseistica, poezia ori critica literară actuală”. A răspunde maximei cu maximă, a dialoga aforistic cu nume precum Alexandru Balaci, Dumitru Radu Popescu, Aurel Baranga, Tudor Mușatescu, Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Paul Everac, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Dumitru Popescu, Adrian Păunescu iată un exemplu în care cugetătorul înțelege să-l fructifice pe cititorul Voiculescu, iată cum roua lecturii se poate transforma în diamante de gînd.

Mă pot mîndri cu faptul de a-l cunoaște îndeaproape pe autorul acestor cărți de înțelepciune; îi bănuiesc, de fiecare dată, neliniștile și căutările, îi simt, la fiecare întîlnire, vibrațiile sensibile și încordarea ce caută să răzbată în maximă. Cu scrisul său ce prinde din urmă săgeata gîndului mi-a însemnat pe una din cărțile sale: „Dacă gîndim nu pierim de tot”.

Indemnul acesta e un crez în eternitatea spiritului.

Alexandru TOMA

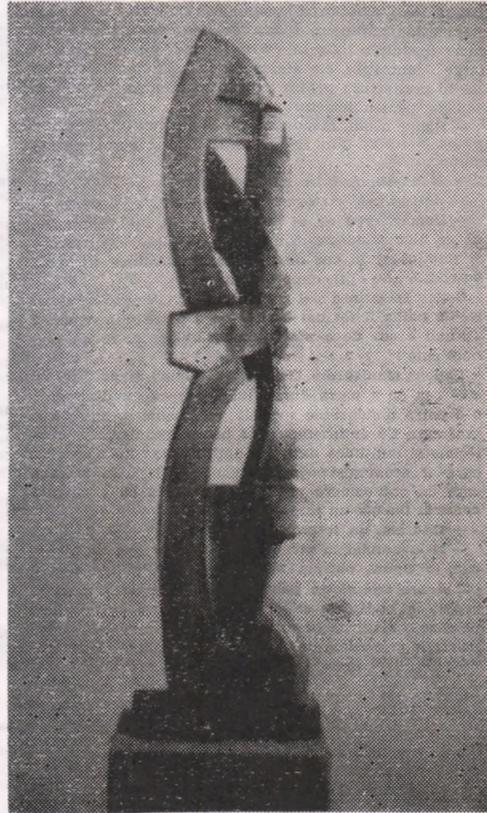
În drum spre vernisajul unei expoziții horticole

Nu mă ocup decît de marile nimicuri.
Acum tîrziu visez o iubită
albastră și plină de praful cimpiei,
o iubită ca o albă floare
de salcîm
dînd foc miriștilor de secură.
Să trecem cu șareta,
la pas,
eu citînd repartiția ei
la țară,
ea țîntînd cu privirea,
printre urechile calului roib,
în inima mea
care se afla
cu mult înaintea
iluziilor.

Marcel MUREȘEANU

Ion MAFTEI:

„Asfințit”

apartheid

cînd s-a strecurat mindrul cotoi siamez în coșul favoritei sale, pisicuța cea albă, a găsit-o în dulce visare în brațele unui cotoi negru de mahala.
Innebunit de furie și-a arătat dinții și ghearele bine îngrijite, tinărul puternic cotoi clipi calm, se sculă și se întinse metodic, își flutură coada impunătoare și-și căută, miorlînd, drumul în dimineața de mai...

Nikolaus BERWANGER

cîntec

Pentru Elena Anton

Era o salcie cîndva.
Și-n salcie, un cuc cînta,
Și răsuna, și răsuna.

Era și un pîriu cîndva
Și salcia-n el se legăna,
Se legăna, se legăna.

Ș-o fată lîngă riu era;
Și mult de cuc se mai mîra
Cîntînd și ea, cîntînd și ea.

Demult aceasta mai era.
Nici riu nu-l, nici salcia.
Iar fata-i prin povești și ea.

tîrziu

Legat de miini și de picioare
De străjile sfîntului soare,
Stau sub alunii grei de floare.

Asfinte soarele și-și sună
Alunii ciucurii-mpreună
Cu răsăritul alb de lună.

La cina lor de taină vin
Bătrîni rapsozii din amin,
Din piatră arsă, din suspin.

Teofil DUMBRĂVEANU

DICȚIONAR

1. BELDICEANU, NICOLAE (26. X. 1844, Preutești — Suceava — 2. II. 1896, Iași), primul poet român care a teoretizat și experimentat poliritmia. S-a născut într-o familie de mici boieri din Preutești, localitate de pe valea Sornuzului. A urmat școala primară și gimnaziul la Fălticeni și Iași. După absolvirea cursurilor Liceului Național din Iași, funcționează ca subprefect în județul Suceava, comisar de poliție la Fălticeni, profesor suplinitor de limba română și istorie la Fălticeni. Botoșani și Iași. Pasionat de istoria patriei, numismatică și arheologie, a inițiat numeroase cercetări arheologice (a descoperit așezarea de la Cucuteni), a lăsat în urmă o valoroasă colecție de manuscrise vechi, monede, obiecte de arheologie. Deschis cunoașterii științifice, a experimentat pentru prima dată la noi audiența colorată (corespondența culoare-sunet), anticipînd tehnicile poeziei din secolul următor. Activitatea sa literară înregistrează trei perioade distincte: a) perioada junimistă (1872—1881), cuprînzînd pasteurii în maniera lui Alexandru, meditații străbătute de un pesimism minor, lipsite de fior liric, poate fi considerată etapa exercițiilor de verificare; b) perioada socialistă (1881—1887), legată de apropierea de cercurile socialiste și de colaborarea la „Contemporanul”, cuprînd poezia socială cu puternice accente protestatare (Vechituri, Lăutarul, Amurgul veacului); c) perioada de după 1887, cînd se desparte de cercul de la „Contemporanul” și își formează un canaciu propriu în care areau să citească printre alții Ion Creangă (o parte din Amintiri din copilărie), D. Anghel, A. Gorovei, Izabela Sadoveanu. Acestei perioade îi pot fi atribuite multe dintre poeziile în care poetul experimen-

tează poliritmia. O dramă, **Dorman**, se inspiră din istoria formării poporului român, iar **Tala. Nuvelă contemporană** este o satiră în versuri, imitație după Alfred de Musset.

2. BELDICEANU, N. NICOLAE (15. V. 1881, Rădășeni — Suceava — 9. VI. 1923, București), prozator, fiul poetului N. Beldiceanu. Absolvent al Liceului Național din Iași, funcționar la Ministerul Instrucțiunii și Cultelor. A fost coleg de liceu cu Mihail Sadoveanu, a cărui înrîurire se va face simțită în majoritatea scrierilor sale. Schițele și povestirile sînt străbătute de un romantism dulceag. Cliseele și locurile comune abundă, scriitorul nereușind să se ridice la stil propriu. Lipsa de invenție generează platitudinea. Personajele luate din lumea mahalalei sau a satelor sînt „cazuri” ilustrînd ostentativ teme poporaniste.

3. BENADOR URY (Simion Schmidt, 1. V. 1895, Milișăuți — Suceava — 23. XI. 1971, București). Debută în 1924 în „Lumea literară” din Iași. Autodidact. Nuvele: **Appassionata**, **Final**. Romane: **Ghetto veac XX** (1934), **Subiect banal** (1935). **Hilda** (1936), **Final grotesc** (1940), **Gablonz-Magazin universal** (1961), **Beethoven omul** (1964). **Ghetto veac XX**, realizînd o imagine realistă a ghetoului evreiesc, cuprînd istoria peregrinărilor unei familii de evrei, pe un fundal de mizerie, injustiție, discriminări și mesianism socialist. **Subiect banal** este un excelent roman de analiză psihologică. Un gelos patologic, personajul principal, pornind de la premisa că femeia înseală fără motive, face un experiment cu propria soție care, fatal, sfîrșește în adulter. Momentele de fină analiză stau alături de cele mai bune

pagini de Camil Petrescu sau Anton Holban. **Hilda** continuă **Subiectul banal**, reluînd aceeași temă din perspectiva femeii. Romanul este replica autorului la observațiile critice din epocă. **Gablonz-Magazin universal** surprinde în manieră balzaciană lumea economică și financiară, istoria marilor capitaluri. Avramuț Smochinescu, un parvenit modern, abil, rapace, trăind orgiastic plăcerile vieții, este reprezentantul unei întregi galerii de potenți situați de autor la polul opus lumii reprezentate de Mișu Horowitz, lume umilă a victimelor evocate de autor în pagini pline de lirism. Pe lîngă forța de evocare a complexului mecanism social, autorul excelează în creionarea de personaje. **Beethoven omul** realizează mai vechile obsesii muzicale ale autorului.

Referințe (selectiv) 1. G.G. Ursu, N. Beldiceanu, București, 1961; **Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900**, Editura Academiei, București, 1979.

2. Ilarie Chendi, **Pagini de critică**, Editura pentru literatură, București, 1969; Constantin Ciopraga, **Literatura română între 1900 și 1918**, Editura „Junimea”, Iași, 1970; Eugen Lovinescu, **Istoria literaturii române contemporane**, vol. II, Editura Minerva, București, 1973.

3. Pompiliu Constantinescu, **Scrieri**, vol. I, Editura pentru literatură, București, 1967; Marian Popa, **Dicționar de literatură română contemporană** ediția a doua, Editura Albatros, București, 1977; Valeriu Răpeanu, **Noi și cei dinaintea noastră**, Editura pentru literatură, București, 1966.

Octavian NESTOR

profesorul

Un slujitor al limbii și literaturii române este totdeauna un ales al sensibilității și respectului pentru valorile perene ale neamului. Atunci însă când acest ales devine un împătimit al frumosului și-și face din catedră un discurs al cunoașterii adinci și al eleganței expresiei, când nu-și cere de la viață decât puțința de a apleca suferințele învățăcelilor spre dragostea de țară, spre comori din care aceștia să deprindă gestul creației artistice, nu se pot zice, la adresa lui, decât cuvinte de cinștire și laudă.

Acum, profesorul Ioan Ștefănescu nu poate parcurge aceste rânduri. Și, dacă i-ar fi cu puțință, ni-ar dojeni. E dus dintre noi, și, totuși, a rămas cu noi. Vom urca adesea cu el — în liniștea pe care-o numim respect — treptele de piatră veche ale Liceului de mult centenar „Ștefan cel Mare” din Suceava. Iar de va fi să pășim în clase, îl vom vedea, împovărat de gânduri, venind din literale române, îi vom asculta fascinați vorba limpede și fraza comunicând înțelegerea exactă a esențelor, vom fi stăpîniți de momentele de tăcere în care dascălul își potrivește bătăile inimii după acuratețea și expresivitatea cugetării rostite din bancă. Cu el — poate, niciodată ca el — vom citi din Eminescu și Creangă, cu el — dar, poate, niciodată ca el — vom merge la izvoarele culturii din vatra acestui popor, vom desluși necuprinsele ei orizonturi.

Profesorul Ștefănescu. Un nume în cronica școlii sucevene, un nume pentru atâtea nume de oameni care știu și simt că limba română e un moment nepereche, că literatura ce tezaurizează această limbă are vocația universalității. Un nume pentru trăinicia memoriei.

Ion PARANICI

expoziția de grafică virgil parghel

Prezent, pentru a doua oară, cu o personală pe simezele Galeriei de artă din Suceava (la o distanță de aproape trei ani), Virgil Parghel oferă, de această dată, o expoziție de grafică înscrisă sub semnul portretului. Densa selecție pe care o propune este, la o privire mai atentă, drumul străbătut de artist în procesul devenirii sale profesionale. Delimitînd cronologic această etapă (aproape un deceniu) putem afirma că, de fapt, în acest timp el și-a conturat, definitiv și (ceea ce este mai important) și-a afirmat personalitatea.

Pentru Virgil Parghel portretul este, dincolo de transfigurarea plastică a fizionomiei, un act deliberat de cromatică, autorul oferind (chiar și la aceleași portrete), noi modalități expresive, noi imagini ce apar dintr-un proces de exteriorizare a energiilor conținute de fiecare personaj în parte. De aceea, un posibil generic al actualei expoziții ar fi: „portretul ca stare psihologică”. Posedînd deja un stil, posesor al unei palete proprii, manipulînd decise culorile, suprapunînd transparenta peste consistență, Virgil Parghel gîndește desenul ca sistem obiectiv al sensului, el (desenul) devenind pictural tocmai prin tentația de a surprinde tensiunea interioară. Asimilînd marea lecție de artă a maestrului său, Baba, — pe care Tudor Vianu îl definea ca „pictor al omului” —, artistul își elaborează portretele filtrîndu-le prin afectivitatea sa. De aceea actul autoprozentării (ce poate fi interpretat și ca unul de curaj) este într-o complementaritate firească cu ceea ce Virgil Parghel definește în lucrările sale drept atribut specific: autoclarificare. Cu siguranță, drumul specific portretist viguros își găsește, în expoziție, unul dintre punctele evolutive de rezistență. Iar numele său este, de pe acum, unul ce s-a impus.

Petru DRIȘCU

Cenaclu

La ultima ședință de lucru a cenaclului literar „Nicolae Labiș” din Suceava a citit poezie eleva Carmen Macovei, oferind posibilitatea celor care au luat cuvîntul (Vasile Stoleru, Constantin Cernica, Ștefania Băcu, Constantin Severin, Constantin Ungureanu, Ion Cozmei, Nistor Dominte și Victor Rusu) să arate că poeziile prezentate de autoare, dincolo de imperfecțiunile din construcția frazei lirice, anunță un talent cu certe posibilități de afirmare.

Cu prilejul acestei întîlniri au fost decernate premiile cenaclului pentru anul de activitate 1982—1983: Constantin Severin — premiul pentru poezie; Constantin Cojocar — premiul pentru proză și Constantin Cernica — premiul pentru critică. (V. R.)

Erată

Cerem scuze prozatorului Pan Solcan pentru regretabila eroare de tipar (corectura nu se face la Suceava) strecurată în cronica la volumul său *Umbra*, apărută în nr. 3 al *Paginilor bucovinene*.

REALIZATORI: Ion BELDEANU, Constantin BLĂNARU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.

Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul, nr. 48.

Ortunde în lume, americanii sînt considerați nebuni. De regulă, ei recunosc o bază reală acuzației, dar pun vina în seama Californiei. Californienii susțin susși-tare că prostul renume li se trage numai și numai de la fațetele locuitorilor ținutului Los Angeles. Strinși cu ușa, și aceștia vor fi pînă la urmă de acord, dar vor explica imediat: „Hollywoodul e de vină. Nu-i vina noastră, nu noi l-am vrut. Dar a apărut și s-a întins”.

Celor de la Hollywood nu le pasă; asta le e și min-dria. Dacă te interesează, te duc la Laurel Canyon unde „îi ținem pe cei violenți”. Cei din Canyon — femeile cu picioare ciocolatii, bărbații în costume de cowboy ridicînd iarăși și iarăși case neterminate — privesc cu vag dispreț ființele plicticoase care locuiesc în apartamente, păstrînd în adîncul inimii convingerea că ei, și numai ei, știu să trăiască.

Unul din canioane — afluenții la Laurel — se numește Lookout Mountain Avenue. Celor din Laurel nu le place să li se amintească de el; în definitiv, există o limită la toate!

Sus pe Lookout Mountain, la nr. 8753, vis-à-vis de casa Sihustrului — bătrînul Sihustru al Hollywoodului — locuia Quintus Teal, arhitect.

Și arhitectura Californiei de sud face figură aparte. Hot-dogșii se vină într-o construcție ce vrea să amintească un... cățelus. Iaghetatele la cornet coboară dintr-un uriaș cornet iar de pe acoperișuri cu aspect de cîrnați reclamele de neon îndeamnă insistent la consumul respectiv. Benzina, uleiul și hărțile rutiere sînt distribuite sub aripile avioanelor de transport-trimotor, iar camerele de odihnă, curățate la fiecare oră pentru confortul dumneavoastră, sînt găzduite de chiar interiorul avionului. Lucruri ce pot surprinde sau amuza pe turist, dar localnicii, care umblă cu capul descoperit sub strașnicul soare californian, le iau de bune.

Quintus Teal considera eforturile colegilor săi arhitecți drept niște bijubii timide, chiar leșinate.

— Ce este o casă? Își întreabă Teal prietenul, pe Homer Bailey.

— Păi, o luă Bailey cu prudentă, așa, în general, cu întotdeauna am considerat o casă un loc care să te a- pere de ploaie.

— Aiurea! Ești la fel ca gîlalții.

— N-am zis că definiția ar fi completă...

— Completă! Nu-i nici măcar pe direcția bună. Din punctul ăsta de vedere, am putea la fel de bine să stăm chirclîți în pesteri. Dar ce te eritic eu pe tine, continuă Teal cu mîrînimie, nu ești cu nimic mai prejos de ageamii care zic că-s specialiști. Chiar și modernștii, ce-au făcut ei decît să abandoneze Școala Tortului-de-Nuntă pentru Școala Bar-de-Zi, punînd în locul fleacurilor eit mai mult crom? De fapt sînt la fel de conservatori și încuiați ca niște poștași de la țară. Neutra! Schindler! Ce au golanii ăștia? Ce are Frank Lloyd Wright și eu nu?

— Comenzi, răspune scurt amicul.

— Ha? Ce-ai? Teal se poticînește ușor în avîntul luat, dar își reveală imediat. Comenzi. Exact. Și de ce?

Pentru că eu nu vîd într-o casă doar o pesteră mobilă. Eu vîd în ea o structură, un proces vital, un lucru viu, dinamic, schimbîndu-se după dispoziția beneficiarului, și nu un scieru supra-dimensionat. De ce ne-am tot împiedicat de concepțele perimate ale bu-nicilor? Orice caraghios cu nițică geometrie în cap poate proiecta o casă normală. Dar e geometria statică a lui Euclid capătul matematicii? Trebuie să ig-norăm în conturarea teoriei Picard-Vessiot? Și siste-mele modulare? Ca să nu mai pomenesc de posibili-tățile fantastice ale stereochemiei. Chiar să nu fie loc în arhitectură pentru transformafionism, homomor-fologie, pentru structurile actante?

— Habar n-am, răspunde Bailey. Cit mă pncep eu, ai putea la fel de bine să-mi vorbești de a patra dimen-siune...

— Și de ce nu? De ce ne-am limita la... Ia stai!

Se intrerupse, cu ochii pierduți undeva, departe.

— Homer, cred că ai atins un punct interesant. Da, de ce nu? Gîndește-te numai la bogăția de articulații și relaționări în cea de a patra dimensiune. Ce casă, ce casă... Se oprî, clipind gînditor.

Bailey se întinse și-l zgîlții de braț. „Revino-ți, omu-le. Ce naiba îi tot dai cu cea de a patra dimensiune?

Timpu și cea de a patra dimensiune; în el nu poți bate cuie!”

Teal se smulse din strînsoare. „Sigur. Sigur. Timpu este cea de a patra dimensiune, dar eu am în vedere o a patra dimensiune spațială, ca lungimea, lățimea și grosimea. Ce-ar însemna asta pentru economia de ma-teriale și mulțimea de combinații! Ca să nu mai spu-că s-ar economisi aria de locuit — ai putea plasa o casă cu opt camere pe suprafața uneia cu o singură cameră. Ca-ntr-un tesseract...”

— Ce-i ăla, un tesseract?

— N-ai umblat la școală? Un tesseract este un hiper-cub, o figură patrată în patru dimensiuni, așa cum cubul are trei și un patrat, două. Să-ți arăt. Teal se repezi în bucătărie și reveni cu o cutie de scobitori

pe care o răsturnă pe masă, mîturînd cu cealaltă mînă paharele și o sticlă de gin aproape goală. O să-mi tre-buiască niște plastilină. Aveam ceva, săptămîna tre-

cută. Își înfundă minile într-un sertar și, după ce cotrobăi o vreme, le ridică strînse în jurul unui bot uleios de argilă.

— Ce ai de gînd?

— Vezi tu, imediat. Teal smulse în grabă bucățele mici de argilă pe care le rostogoli între palme, sub forma unor boabe de mazăre. Infipse scobitori în pa-tru din acestea și formă un patrat. „Poftim! Un pa-trat”.

— Chiar așa.

— Încă unul ca el, alte patru scobitori, și avem un cub.

Scobitorile formau acum o cutie patrată, un cub, cu colțurile din bobetele de argilă. „Acum facem un cub exact ca primul, și ele vor fi laturile tesseractu-lui.”

Bailey începu să-l ajute să formeze bobete pentru al doilea cub, dar argila docilă, senzuală, îl distrase și se apucă să frămînte altceva.

— Uite, zise, arătîndu-și opera. Gypsy Rose Lee.

— Ba mai curînd Gargantua; ar trebui să te dea în judecată. Acu, fii atent. Deschidem un colț al primu-lui cub, introducîm și prîndem cubul II de un colț și închidem. Apoi mai luăm opt scobitori și unim baza cubului I cu baza celui de-al doilea, pe o muche, și suprafața de sus a primului cu corespondența celui de-al doilea, la fel. Făcea tot ce spunea, cu multă ra-piditate.

— Și ce-ar fi asta? întrebă Bailey cu suspiciune.

— E un tesseract, opt cuburi ce formează laturile unui hiper-cub în patru dimensiuni.

— Nu mai spune. Nu se vîd decît două; unde-s ce-lelalte șase?

— Pune-ți imaginația la treabă, omule. Ia suprafața de sus a primului în relație cu suprafața de sus a ce-lui de al doilea; dai de cubul nr. 3. Apoi cele două patrate de la bază, apoi fețele fiecărui cub, toate — opt în total. Le indică pe rînd.

— Mda, vîd. Dar tot nu sînt cuburi, sînt... cum le zice doamna... prisme. Nu-s pătrate, sînt înclinate.

— Asta din cauza unghiului, le vezi în perspectivă. Dacă ai trasa un cub pe hîrtie, patratele laterale n-ar sta drept, nu? Asta-i perspectivă. Cînd privești o fi-gură de patru dimensiuni în numai trei, sigur c-o să

ROBERT A. HEINLEIN (S.U.A.)

„O CASĂ SUCITĂ”

arate strîmbă. Dar tot cuburi sînt.

— Poate pentru tine, frîtoare, mie tot strîmbe îmi par.

Teal ignoră obiecția și continuă: „Acum închipuie-ți că ai în față o casă cu opt camere; o cameră la par-ter, de servicii, pentru garaj. Din ea se deschid șase camere la nivelul unu, cameră de zi, sufragerie, baic, dormitoare ș.a.m.d. Și în virf, complet închis și cu fe-estre în fiecare parte, biroul tău! Așa! Ce zici? — Imi cam pare mie că-ți atîrnă căda pe lavanul că-merlei de zi. Camerele alea pară-s tentacule de ca-racatiță.”

— Numai în perspectivă, numai în perspectivă. Uite, o fac altfel, ca să vezi.

De data asta Teal construi un cub din scobitori, apoi un altul din jumătăți de scobitori, pe care-l plasă exact în centrul celui dintîi, unînd colțurile cubului mic de cubul mare cu bucățele de scobitoare.

— Acu: cubul mare este parterul tău, cel mic, din-ăuntru — biroul de la nivelul de sus. Cele șase cuburi ce le unesc sînt camere de zi. Vezi?

Bailey studie structura, după care își scutură ca-pul. „Nu vîd decît tot două cuburi. unul mare și unul mic. Celelalte șase chestii par de data asta pi-ramidă, nu prisme; în orice caz, numai cuburi, nu.”

— Sigur, sigur, le vezi dintr-o altă perspectivă. Nu-ți dai seama?

— Poate. Da' camera aia, dinăuntru, e complet înconjurată de tot felul... Parcă ziceai că are fe-estre pe toate patru laturile...

— Are — pare doar a fi înconjurată. Asta-i ne-maipomenit la o casă-tesseract, că are expunere completă pentru fiecare cameră și totuși fiecare pa-terre servește la două camere, iar o casă cu opt ca-mere cere numai o cameră de fundație. O revo-luție.

— Nu fi modest. Ai căpăit, amice: nu poți con-strui așa ceva. Camera aia din interior e în inter-rior și nu mi-o scoți nici cu poliția.

Teal își privi prietenul cu exasperare controlată. „Oameni ca tine țîi arhitectura în fașă. Cîte laturi patrate are un cub?”

— Șase.

— Cîte la interior?

— Aia e...nici una! Toate-s la exterior!

— Bun. Acu ascultă — un tesseract are 8 laturi cu-bice, toate la exterior. Urmărește-mă!). Voi de-schide acest tesseract așa cum deschizi o cutie de carton, pînă o faci plană. Așa ai să vezi toate cu-

burile. Muncind foarte rapid, el construi patru cu-buri, suîndu-le unul peste altul, într-un turn su-bred. Apoi făcu încă patru cuburi din cele patru fețe expuse ale cubului II din turn. Structura se clătina puțin dar nu se desfăcea și prezenta opt cu-buri într-o cruce inversată, o cruce dublă. Căci cele patru noi cuburi ieșeau în patru direcții. „Acu vezi? Stă pe sol, următoarele șase cuburi alcătuiesc came-rele de zi, și uite-ți biroul, în virf!”

Bailey privea acum cu mai multă aprobare în ochi. „Măcar acum înțeleg. Zici că și asta-i un t-esseract?”

— Un tesseract desfăcut în trei dimensiuni. Ca să-l aduci la stadiul inițial, împingi cubul de sus în cel de la bază, stringi pe cele laterale pînă să înlînesc cu cel de sus și gata. Toată plierea asta are loc în cea de a patra dimensiune, bineînțeles: nici nu distorționezi vreun cub și nici nu le telescopezi.

Bailey continua să studieze ciudata structura.

— Ascultă, zise el în cele din urmă, de ce nu termini odată cu cea de a patra dimensiune și să construiești o casă uite-asa? Pe-ai-alaltă tot a-ai cum s-o faci!

— Cum adică n-am cum? E-o simplă problemă de matematică...

— Ușurel, ușurel. O fi o simplă problemă de mate-matică, dar nimeni nu ți-ar aprobă planurile: las-o baltă. Dar așa o casă... ar putea prezenta unele a-vantaje.

Adus cu picioarele pe pămînt. Teal studia macheta.

„Hm... poate că ai dreptate. Am avea același număr de camere pe spațiul uneia singure. Da, și ai aran-ja nivelul ăsta în formă de cruce spre nord-est, sud-vest și așa mai departe, astfel încît fiecare cameră să fie luminată toată ziua. Axa centrală se pretează per-fect încălzirii centrale. Punem sufrageria spre N-E și bucătăria spre S-V, cu ferestre foarte largi. OK. Homer, o fac! Unde o vrei?”

— Stai puțin! Stai! N-am zis s-o faci pentru mie...

— Da pentru cine altul? Soția ta vrea o casă nouă: uite-o.

— Dar doamna Bailey vrea o casă în stil georgian...

— O idee ca oricare alta. Femeile nu știu ce vor.

— D-na Bailey știe.

— Ei, e o idee pe care i-o fi băgat-o în cap vreun arhitect din ăștia. Doar conduce o mașină din 1911, nu? Se poartă după ultima modă, de ce-ar trăi în-tr-o casă din secolul XVIII? Casa la care mă gîndesc va depăși chiar anul 1941; e casa viitorului. Toată lumea va vorbi numai de ea.

— Mda. Pînă atunci trebuie să vorbească cu ea.

— Nici să nu te gîndești. Îi facem o surpriză. Ma-bea un pahar.

— Oricum, nu facem nimic pentru moment. Mîine, eu și doamna Bailey plecăm la Bakersfield.

— Prostii! E-o șansă unică. Va fi o surpriză pen-tru ea, cînd vă întoarceți. Completează-mi un cec și nu mai ai probleme.

— Fără s-o consult... nu se poate.

— Ia-n ascultă, la voi în casă cîntă găina sau co-coșul?

Cecul fu semnat pe la jumătatea celei de a doua sticle.

În sudul Californiei, orice lucru se face mai repe-de. O casă normală se ridică acolo într-o lună. Sub supravegherea isterică a lui Teal, casa-tesseract se ri-dică aproape fără veste, cu crucea etajului întîi în-dreptată spre cele patru colțuri ale lumii. La început a avut ceva neazuri cu inspectorii de resort din cauza acestor patru camere protuberante dar, folo-sînd grinzi solide și bani gheață, reușise să-i convin-gă de temeinicia construcției sale.

Așa cum fusese stabilit, Teal trăgea în fața casei Bailey în prima dimineață după revenirea lor în oraș. Improvizat puțin la claxonul muzical și Bailey își scoase capul pe ușa din față.

— De ce nu folosești soneria?

— Anemică! răspunde Teal, cu vioiciune. Eu-s om de acțiune. E gata d-na Bailey. A, întă-vă doamnă Bailey! Bine ați venit, bine ați venit! Hai, săriți în mașină, avem o surpriză pentru dumneavoastră!

— Îi cunoști pe Teal, dragă, strecură Bailey, cam fără entuziasm.

— D-na Bailey pufni.

— Îl cunosc. Mergem cu mașina noastră, Homer.

— Sigur, dragă.

— E-o idee bună, zise și Teal. E mai puternică de-cît a mea, facem mai puțin. Conduc eu, știu drū-mul.

Luînd cheile de la Bailey, sări pe locul șoferului înaintea ce d-na Bailey să aibă timp să întreprindă ceva.

— Să nu vă faceți griji cu felul cum conduc eu, o mai asigură el pe d-na Bailey, întorcînd capul spre ea. În vreme ce demara năvalnic și înfigea puternicul bolid în șuvoiul de pe Bulevardul Sunset. E-o chestiune de forță și echilibru, un proces dinamic, toc-mai domeniul meu — n-am avut nici un accident se-rios.

— Nici nu-i nevoie să aveți mai multe, răspuse ea, mușcător. N-ați vrea, vă rog, să vă uitați la drum?

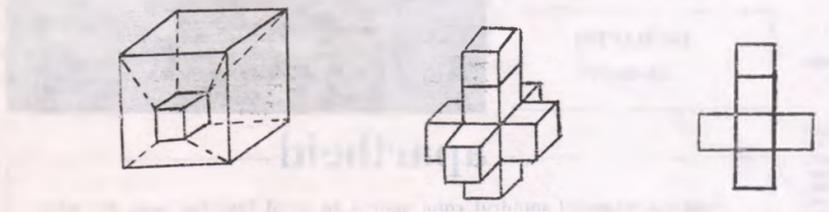
El încercă să-i explice că e vorba, mai mult decît de ochi, de integrare intuitivă, viteză și probabilitate, dar Bailey i-o tăle scurt: „Unde-i casa, Quintus?”

— Casa? Întrebă d-na Bailey, bînuitoare. Ce-aud. Homer? Ce-ai făcut fără știrea mea?

Cu maximum de diplomatie, interveni Teal. „D-na Bailey, sigur, e vorba despre o casă. Și ce casă! E-o surpriză din partea unui soț iubitor. O să vedeți...”

(continuare în numărul viitor)

În românește de Liviu MARTINESCU

aerul de sticlă al acestei lumi

(urmare din pag. I)

pahar ușor, suplu, funcțional, plăcut: un corp de iluminat util, incîntător, fără pereche; o cupă pentru flori în care sticla să ne spună cu discreție „Ce frumoase sînt florile!”. În această înțelegere, o lampă electrică numită „Bucovina I” și o alta „Bucovina 2” și altele 3, 4 și tot așa pînă la „Bucovina 15” sau un abajur pentru lustre „Suceava 20”, cînd mai există 19 înainte, nu reprezintă nicidecum o absență a imaginației, ci drumul unor neobosite căutări, regăsite grăitor în certitudinea, probată de fapte, a ingineriei Viorica Mateiuc, șeful coordonator al secției menaj, că întreprinde-rea suceveană se poate măsura, fără complexul tinereții, cu altele, de veche și celebră tradiție: Medias, Sighișoara. Povestea sticlei în spa-țiul bucovinean este apoi povestea meșterului Ilie Cojocar și a isto-riei care desparte gestul cu care picura nu demult arginturi pe stînă-rile transparente ale geamurilor obișnuite de cel cu care aceleași gea-muri cit fereastra caselor noastre, sînt introduse în instalația de alu-minizare în vid și transformate în citeva clipe în oglinzi pentru toate fețiștele Alice din lumea sfîrșitului de secol XX. Și, desigur, povestea lui Dorin Berezoschi, suflătorul la țevă, cel mai bun sticlar sucevean al anului 1982, omul a cărui respirație se „vede” în uriașe perle diafa-ne, care știe, știință de bijutier, nu doar cit aer cere un trup ca să

se bucare de această zi de primăvară, ci și cit să dăruiască pentru ca frumusețea primăverii să rămînă în splendoarea fragilă și durabilă a sticlei. Sînt încă multe povești care ar merita spus. Au nume simple: maistrul Vasile Anghel, pictorul Doina Mustață, proiectantul Maria-na Rusu, gravorul Pavel Gurschi sau inginerul Stelian Papuc, și alcă-tuiesc doar un fragment din cele peste 2000 care s-au adunat în cîțiva ani laolaltă. Și care, în incandescența tutelară ce dă aici firului de nisip lumina curată a lacrimii, s-au topit într-una singură, fără sfîr-șit.

Povestea lemnului care devine bancă în școlile fiilor noștri, struc-tură a marilor construcții, sau vioară, este povestea imobilizării unei bogății. Povestea bobelor de griu care cresc calde și piine este po-vestea înmîierii unei averi. Dar la acest răstimp al primăverii și al mi-racolelor, iubesc mai ales povestea nisipului căruia respirația omenească, inteligența și munca îi dau preț, valoare. De aceea mă gîndesc să închei aceste rânduri cu imaginea aparent donquijotescă a lui Radu Prelipceanu — pentru că tîmplele îi sînt albite nu numai de febra vi-surilor, ci și de trăirea lucidă, integrală a fiecărei etape în găsirea so-luției științifice și economice optime — lingă un munte uriaș din ciob-uri de sticlă, scînteind în soare ca un mînunchi de curcubeu: „De fapt, îmi zice, aceste cioburi, pe care mulți n-ar da un leu, reprezintă aproa-pe 80 la sută din materia primă a întreprinderii”. Și ride ca de o glumă. Și în rezonanța acestui ris, cărți vechi cu poezii străvechi a-muțesc o secundă.